

Curiosa

Kouluyhteisön ja oppilashuollon vahvistaminen systemisellä työotteella 12.10.2021

Päivi Petrelius,
paivi.petrelius@curiosa.fi
www.curiosa.fi

Työpajan sisältö

- 12.00 Avaus
- 12.10 Mistä systeemisessä ja suhdeperustaisessa lähestymistavassa voisi olla kyse koulussa?
- 12.45 Katsellaan video: Systemic approach in school
- 13.00 Johdattelu pienryhmäkeskusteluun
- 13.30 Akvaariokeskustelut
- 13.45 **Pieni tauko**
- 13.55 Johdatus pienryhmätehtävään ja keskustelua pienryhmissä
- 14.25 Akvaariokeskustelut
- 14.50 Yhteistä keskustelua
- 15.00 Työpaja päättyy

Mitä systeemisyys ja
suhdeperustaisuus voisi olla koulussa?

Systeeminen työote pähkinäkuoressa

- Systeeminen työote perustuu oletukseen, että ihmisten vaikeuksiin voidaan parhaiten löytää ratkaisuja **siinä ihmissuhteiden verkostossa ja kontekstissa, jossa vaikeudet ovat tulleet esiin.**
- **Asiakkaiden omat kokemukset ja historia** on paras lähtökohta kun etsitään keinoja selvittää vaikeuksista.
- Työntekijän tehtävänä on auttaa **tunnistamaan ja mobilisoimaan asiakkaan ihmissuhteissa piileviä voimavaroja** – tällöin häiritsevät oireet voivat käydä tarpeettomiksi tai lieventyä
- Merkityksiä luodaan kielellisesti, jolloin on tärkeää **tunnistaa asiakkaiden ajatuksia ja uskomuksia ja miettiä, miten ne ovat yhteydessä tunteisiin ja kokemuksiin.** Näin syntyy mahdollisuus uusiin näkökulmiin ja uudenlaisiin suhteisiin.
- Koko työskentelyn ajan on tärkeää, että työntekijä pitää kiinni kunnioittavasta asenteesta, hyväksyy ja sitoutuu epävarmuuteen ja **ei-tietämiseen asenteena.**
- Työntekijän on tärkeää ymmärtää oma roolinsa: **asiakkaat ovat oman elämänsä asiantuntijoita** ja heidän tietonsa ja ymmärryksensä omasta elämästään on keskeistä, ammattilaisen tieto on tätä tietoa täydentävää.

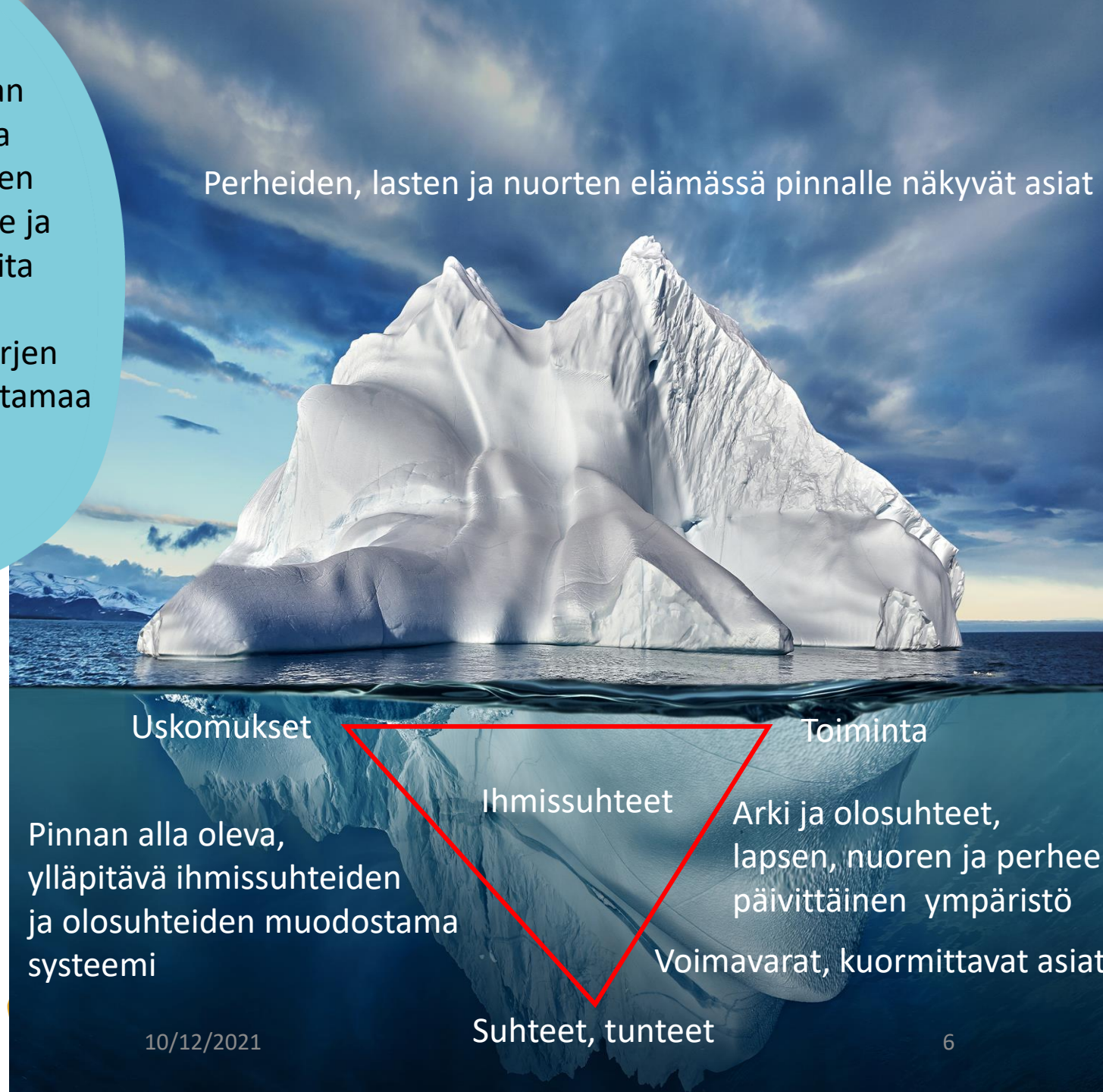
SYSTEEMINEN AJATTELUTAPA

Pysähdytään tutkimaan yhdessä asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa lapsille, nuorille ja perheille tärkeitä asioita - perhe-elämän, vuorovaikutuksen ja arjen olosuhteiden muodostamaa systeemiä

SUHDEPERUSTAISUUS

Luodaan yhteistyösuhteita, jotka mahdollistavat yhdessä tutkimisen ja yhteisen ymmärryksen.

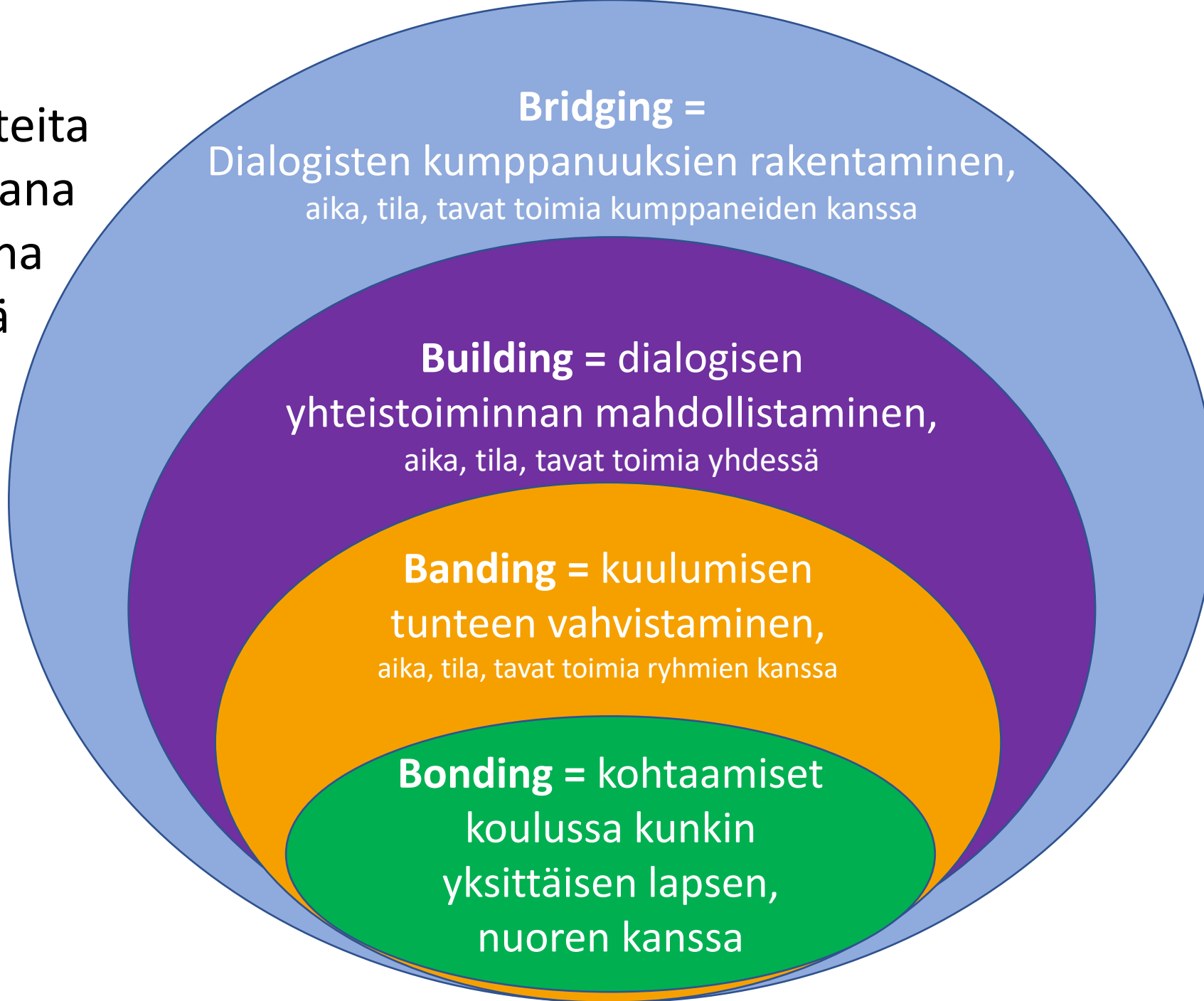
Perheiden, lasten ja nuorten elämässä pinnalle näkyvät asiat

Tärkeimpiä kysymyksiä koululle yhteisönä

1. Miten kaikkein tärkeimmät lapsen/nuoren hyvinvoinnin elementit saadaan perustaksi kouluyhteisön toiminnalle?
2. Millä tavalla koko kouluyhteisö voi olla lapselle psyykkisesti ja fyysisesti turvallinen paikka, jossa lapsella on kokemus kunnioittavista ihmissuhteista?
3. Millaiset käytännöt auttavat luomaan sellaisia suhteita oppitunneilla ja koulun arjessa ihmisten kesken, että oppilailla on turvallista ja oppiminen on mahdollista?

Koulu
ihmissuhteita
vahvistavana
dialogisena
yhteisönä

Artikkeli:

'Community as dialogue'
and 'dialogical community
development' with(in)
schools

Peter Westoby and Ken Morris

Teoksessa:

Schools, Communities and
Social Inclusion

DOROTHY BOTTRELL AND SUSAN GOODWIN

Oppilasryhmät ovat heterogeenisiä,
erilaisuus tuottaa jännitteitä =
ihmissuhteiden vaalimisen tehtävä on
kompleksinen

Kulttuurinen tausta Ulkonäkö Ikä
Uskonto
Käytös Asuinalueiden erot
Sukupuoli
Toimintakyky Seksuaalinen suuntautuminen
Etninen tausta

Ihmissuhteiden vahvistaminen ja kunnioittavat
ihmissuhteet ovat inklusion ja kouluun
kiinnittymisen ydintä.

Kulttuurinen tausta
Ulkonäkö
Uskonto
Ikä
Käytös
Asuinalueiden erot
Sukupuoli
Toimintakyky
Seksuaalinen suuntautuminen
Etninen tausta

*"Kiusaaminen on sitä, että erilaisuus otetaan huomion kohteeksi ja siitä tehdään ongelma.
Kiusaaja asettuu poliisiksi määrittelemään, mikä on "normaalia". Kecksemeti & Hamilton 2019*

Suhdetaidot osana oppimisen taitoja

- Kielen, tekstien ja sanojen käsittely
- Ajattelu
- Suhteet toisiin
- Itsesäätely
- Osallistuminen yhteiseen toimintaan, kontribuointi

Koulu opetuksen ja oppimisen foorumina

Pyrkimys opettaa

Fyysisen ja psyykkisen
turvallisuuden
pitkäjänteinen
vahvistamiseen

Koulupäivien sujuvan
etenemisen käytännöt

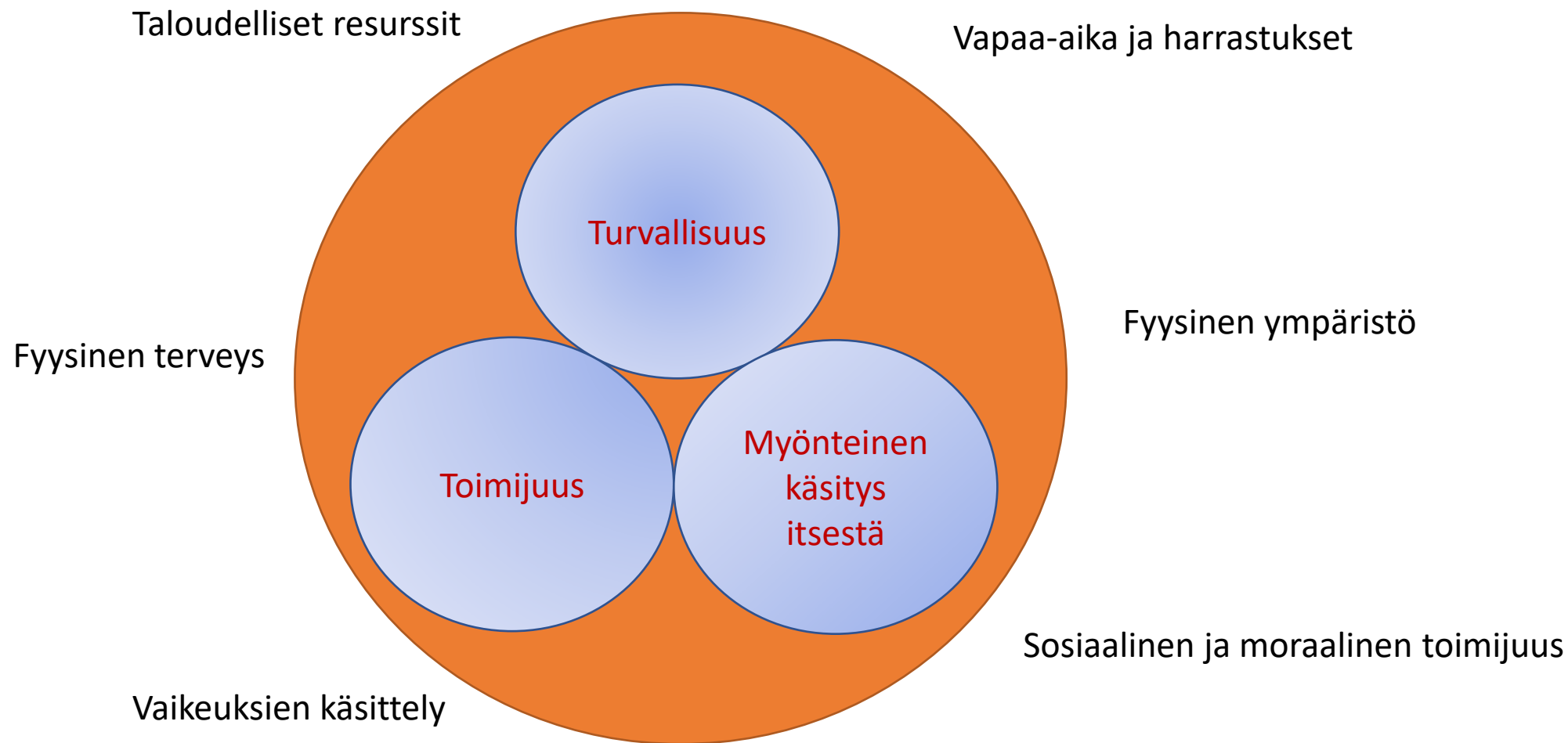
Jatkuvasti muuntuvat
ryhmädynamiikat,
ystävyyssuhteet,
liittoumat

Mahdollinen syrjintä,
kiusaaminen

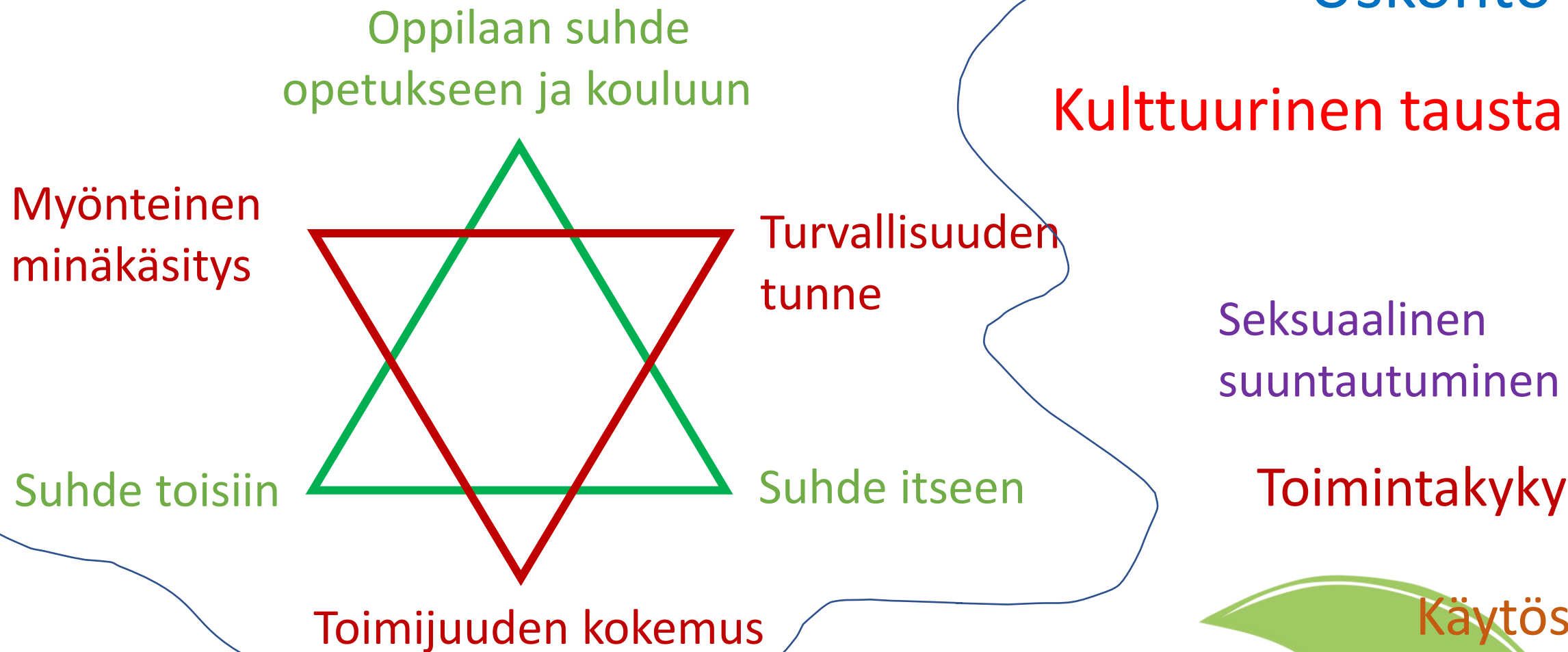
Häiriöiden käsittelyn käytännöt

12.10.2021

Kecksemeti & Hamilton 2019

Koulu oppilaan kokemuksina itsestä ja ihmissuhteista

Lähteitä ja linkkejä

- [A SEBD School: A whole school systemic approach - Bing video](#)

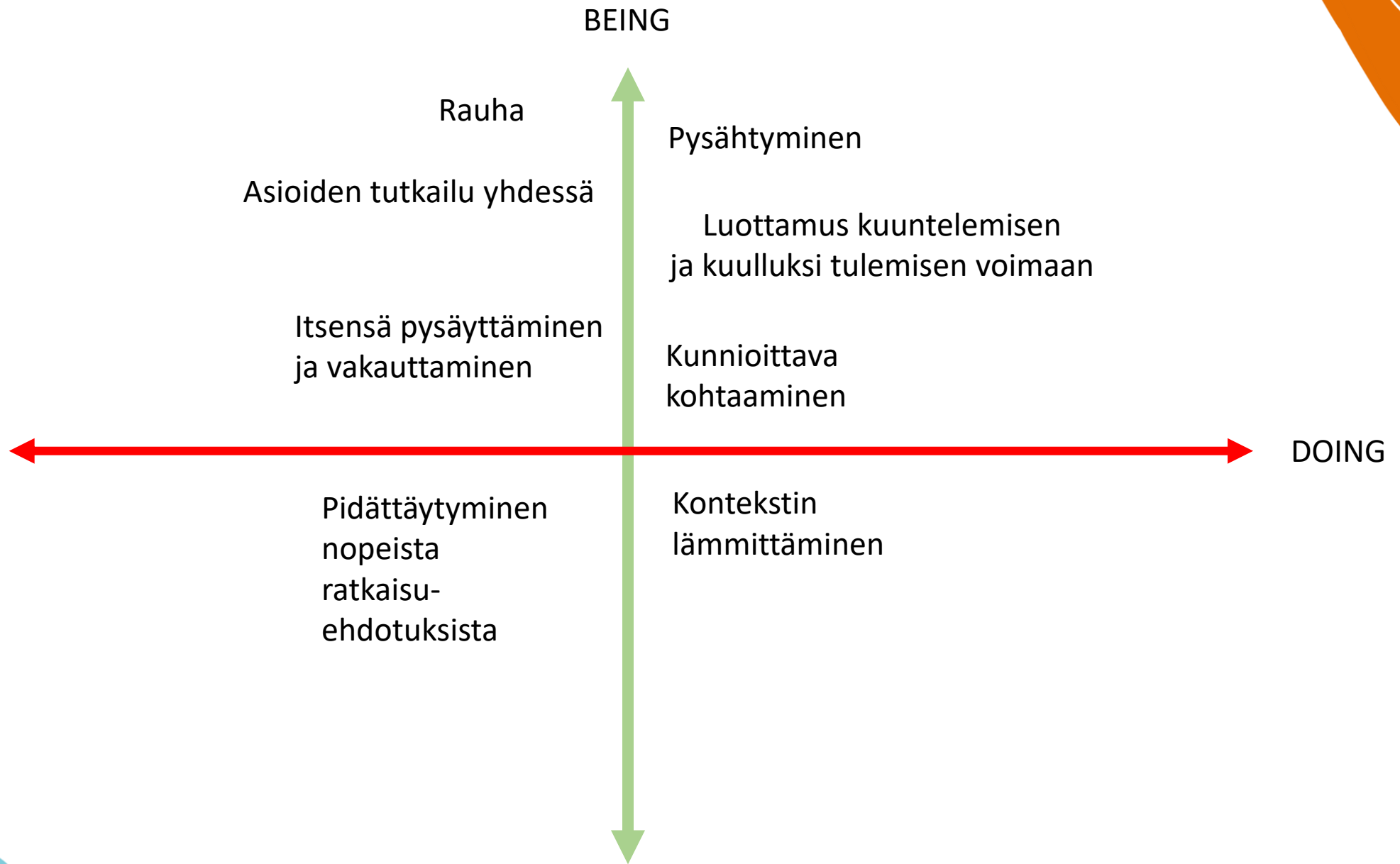
Johdattelua pienryhmätehtävään

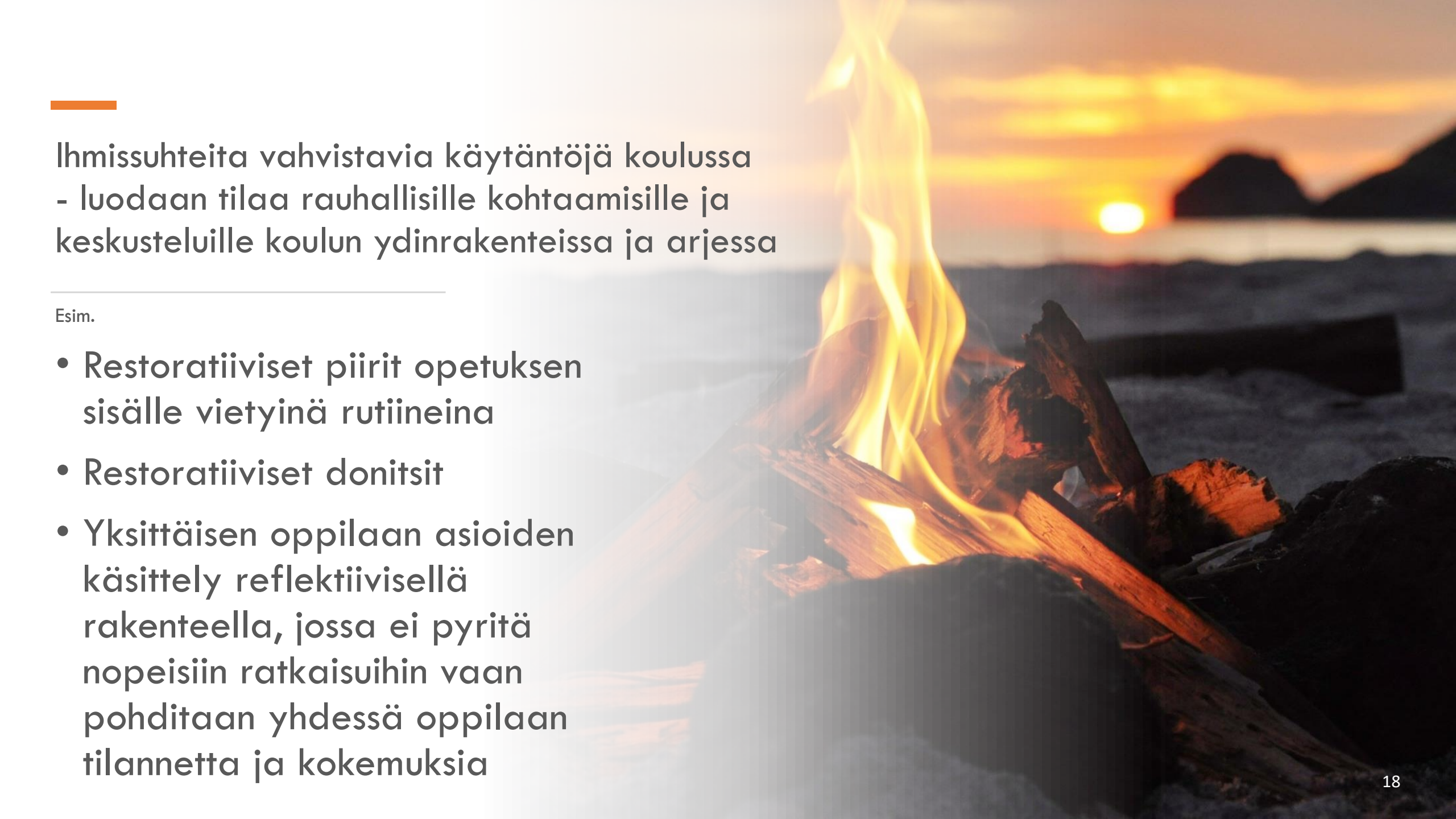
YHTEISÖ

Tärkein oppimista ja hyvinvointia tukeva elementti **yhteisötasolla** on koko kouluyhteisön jatkuva ja tietoinen **sitoutuminen kunnioittavien suhteiden rakentamiseen**

YKSIÖ

Tärkein oppimista ja hyvinvointia tukeva elementti **yksilötasolla** on luottamuksen rakentaminen ja vaikeuksien pohtiminen **rauhallisesti yhdessä.**

—

Ihmissuhteita vahvistavia käytäntöjä koulussa
- luodaan tilaa rauhallisille kohtaamisille ja
keskusteluille koulun ydinrakenteissa ja arjessa

Esim.

- Restoratiiviset piirit opetuksen sisälle vietyinä rutiineina
- Restoratiiviset donitsit
- Yksittäisen oppilaan asioiden käsittely reflektiivisellä rakenteella, jossa ei pyritä nopeisiin ratkaisuihin vaan pohditaan yhdessä oppilaan tilannetta ja kokemuksia

Pohtivan ja pysähtyvän keskustelun mahdollistaminen yksilökohtaisen oppilashuollon (verkosto)tapaamisissa

- Kysytään oppilaalta ja vanhemmilta, sopisiko heille että oppilaan asioissa käydään yhteinen, pohdiskeleva keskustelu. Sovitaan keitä tulee mukaan. Kerrotaan, mistä keskustellaan ja miten keskustelu etenee.
- Oppilasta, läheisiä ja oppilaan lähityöntekijöitä pyydetään kertomaan ajatuksiaan oppilaan tilanteesta. Muut kuuntelevat keskeyttämättä ja kommentoimatta.
- Muut kertovat, mitä ajatuksia heräsi kuunnellessa.
- Annetaan puheenvuoro takaisin oppilaalle, vanhemmille ja lähityöntekijöille. He kommentoivat kuulemaansa.
- Käydään yhteistä keskustelua: Millaisia tärkeitä näkökulmia nousi esiin? Mikä helpottaisi oppilaan tilannetta?
- Sovitaan, mitä kukakin tekee seuraavaksi. Kirjataan lyhyesti.
- Kysytään oppilaalta ja vanhemmilta palautetta.

Pienryhmätehtävä

Anna toimii koulussa kahdeksannen luokan luokanohjaajana. Annan luokalle on juuri tullut uusi tyttö, Ella. Hän on vaihtanut koulua. Ellan vanhempien mukaan Ella on kieltäytynyt menemästä enää vanhaan kouluun, koska siellä on ”toksisia tyyppejä”.

Ella otetaan luokanohjaajan tuella kivasti vastaan uudessa koulussa ja syyslukukausi alkaa hyvin. Pian Ellalla kuitenkin alkaa olla poissaoloja vatsakivun ja huonon olon vuoksi. Ella on tunneilla hiljainen ja vetäytyvä. Luokanohjaaja ja muutkin opettajat ovat huomanneet, että Ellaa vaikuttaa ahdistuneelta, erityisesti joillakin oppitunneilla.

Jani on Ellan koulun koulukuraattori. Anna on Ellan luokanohjaaja. Tiina on koulun rehtori. Koulussa pidetään tärkeänä suhdeperustaista ja systeemistä lähestymistapaa oppilashuollossa.

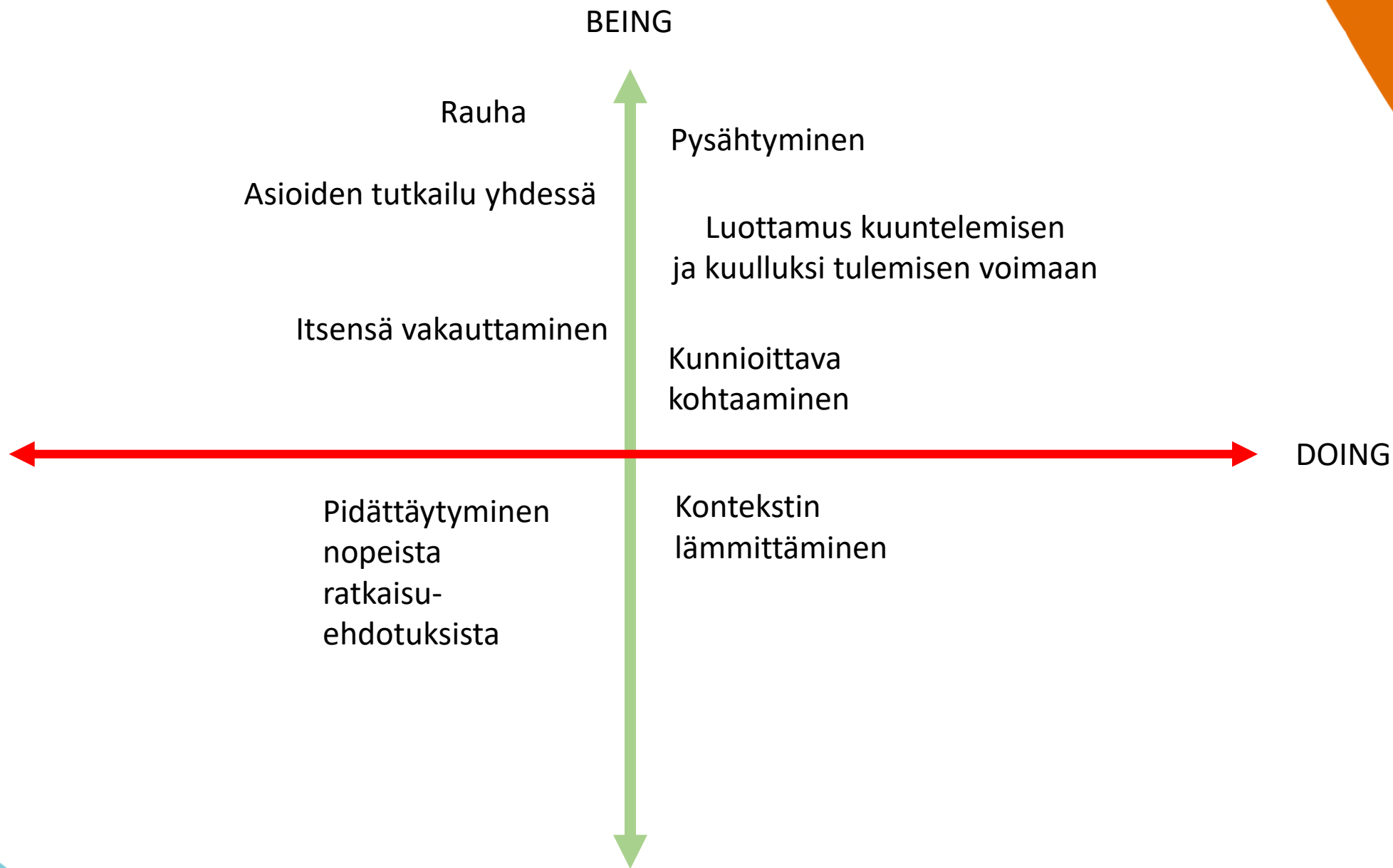
Miten koulun työntekijät lähtevät liikkeelle Ellan asioissa?

Pienryhmätyöskentelyä

Jakaudutaan noin 16 pienryhmään, keskustellaan yhdessä (noin 20 min):

- Mitä ajatuksia luennosta ja videosta
- Millaiset systemisen ja suhdeperustaisen työskentelyn elementit toteutuvat jo niissä kouluissa, joiden toimintaa tunnette?
- Millaisia tarinoita onnistuneista moniammatillisista oppilashuollon prosesseista ryhmäläisillä on kerrottavana? Jaetaan tarinoita.
- Tutkitaan yhdessä keskustellen onnistumistarinoita: Mikä niissä tuotti onnistumisia? Mitä osattiin tehdä oikein? Keitä saatiin tueksi?

Muistakaa sopia, kuka tulee akvaariokeskusteluun ryhmän jälkeen.

Pohtivan ja pysähtyvän keskustelun mahdollistaminen oppilashuollon (verkosto)tapaamisissa

- Kysytään oppilaalta ja vanhemmilta, sopisiko heille että oppilaan asioissa käydään yhteinen, pohdiskeleva keskustelu. Sovitaan keitä tulee mukaan. Kerrotaan, mistä keskustellaan ja miten keskustelu etenee.
- Oppilasta, läheisiä ja oppilaan lähityöntekijöitä pyydetään kertomaan ajatuksiaan oppilaan tilanteesta. Muut kuuntelevat keskeyttämättä ja kommentoimatta.
- Muut kertovat, mitä ajatuksia heräsi kuunnellessa.
- Annetaan puheenvuoro takaisin oppilaalle, vanhemmille ja lähityöntekijöille. He kommentoivat kuulemaansa.
- Käydään yhteistä keskustelua: Millaisia tärkeitä näkökulmia nousi esiin? Mikä helpottaisi oppilaan tilannetta?
- Sovitaan, mitä kukakin tekee seuraavaksi. Kirjataan lyhyesti.
- Kysytään oppilaalta ja vanhemmilta palautetta.

Lähteitä

- Maria Kecksemeti & Carol Hamilton (2019) Managing relationships in learning environments. Teoksessa The professional practice of teaching.
- Fattore, Toby; Mason, Jan & Watson, Elizabeth (2009) When children are asked about their well-being: towards a framework for guiding policy. Child Indicators Research 2 (1), 57-77.
- [Yhteinen ääni: Systeminen työote koulussa – Dialogiblogi \(utu.fi\)](#)
- [Systemisiä kokeiluja – kohti jatkuvaa yhdessä oppimista \(julkari.fi\)](#):
 - Artikkelijulkaisussa: Päivi Petrelius, Kirsi Carpén, Johanna Savola, Tiina Erkkilä-Wahtera, Mari Asell & Marja Häyhä: Systemisyys ja suhdeperusteisuus koulujen hyvinvointia tukevassa työssä - kokemuksia yhteisöllisen valmennusmallin pilotoinnista
- [Hyvinvoinnin juurilla kouluyhteisön arjessa! Pilotteina Anttilan ja Koivusaaren koulut | Järvenpää \(jarvenpaa.fi\)](#)